

TRĂIREA EUHARISTICĂ ÎN GÂNDIREA SFINŢILOR TREI IERARHI. PERSPECTIVE MORALE

Pr. prof. univ. dr. Ştefan Iloaie

Preliminarii. Dinamismul acţiunii Sfinţilor Trei Ierarhi

Sfinţii Trei Ierarhi Vasile cel Mare, Grigore de Nazianz și Ioan Gură de Aur, viețuitori în secolul IV d.H. s-au remarcat și rămân pentru întregul creștinism – și nu numai – ca personalități luminoase și puternice, de referință, datorită rolului lor în istoria creștinismului și a societății vremii, datorită discernământului, a atitudinii lor sincere și deschise – dar categorice și prompte – față de problematica teologică și socială cu care s-au confruntat. Sunt și argumente care au determinat, odată cu Congresul Facultatilor de Teologie din Atena din anul 1936, așezarea lor la temelie învățământului teologic ortodox preuniversitar și universitar din întreaga lume.¹

Cei trei ierarhi au făcut ceea ce era necesar în perioada de răspândire a creștinismului: au preluat din societate și au dăruit înapoi, dar au filtrat totul prin prisma sufletului lor; și-au stabilit prioritățile, iar acestea se identificau cu cele ale Bisericii și apoi cu cele ale comunității; au luptat pentru adevărul în care au crezut, după ce s-au convins că adevărul este Hristos Însuși; s-au jertfit pentru lume căutând rezolvări la problemele acesteia, dar au rămas creștini autentici.

Veneau din societate, îi aparțineau, îi trăiau tensiunile, dar s-au retras suficient de mult pentru a-și crea imaginea de ansamblu și a acționa în consecință. Căci mutațiile sociale, semnele de rezistență ale păgânismului, lipsa diferențelor clare dintre creștinism și curentele filosofice neoplatonice

¹ Așezarea școlilor teologice sub patronajul spiritual al Sfinților Trei Ierarhi este un act de îndrăzneală duhovnicească. Iar teologia românească își asumă în mod firesc un asemenea act. Curajul asumării celor trei ierarhi ca modele definește teologia noastră ca fiind fundamentată pe specificul unui învățământ care îmbină cunoașterea cu știința, teoria cu practica, misiunea cu mărturisirea, iubirea de oameni cu dragostea față de Dumnezeu. Noblețea de a-i avea pe ei patroni spirituali, obligă însă o dată în plus la seriozitate și perseverență

și stoice, ineditul ereziilor, a situațiilor de criză din Biserică, aspectele noi ale raporturilor dintre credința creștină și cultura păgână, dintre structurile eclesiale tot mai bine conturate și elementele fundamentale ale societății care provocau învățătura creștină prin discrepanțele dintre bogăție și sărăcie, libertate și sclavie, au solicitat – în ansamblu și în particular – noi rezolvări, iar acestea nu puteau veni decât din partea celor care aveau contact direct cu realitățile vremii și le cunoșteau dinamica.

În acest complex de condiționări reciproce din domeniile religios, cultural și social, prezența creștină a fost una extrem de solicitată și de utilă, iar prin cei trei ierarhi – și prin alții asemenea lor – ea a devenit responsabilă și esențială, iar răspunsurile, multe dintre ele neformulate înainte de ei, prompte și nuanțate. Elementul subliniat permanent de către cercetători este acela că, fiecare dintre ei în mod specific², a luptat și a învins cel mai adesea cu arme preluate tocmai din tabăra adversă, folosindu-se de retorică, de filosofie, de elemente ale culturii grecești, de literatură și artă, de cunoștințele din istorie, geografie, medicină, astronomie, învățate și preluate de la iluștri îndrumători precum Himeriu, Proheresiu ori Libaniu, ale căror cursuri – prin strădania și bunăstarea familiilor din care ierarhii proveneau – și-au putut permite să le urmeze. Fiecare a căutat să fie școlit cât mai bine, fiecare să-și îndeplinească misiunea ce i-a fost încredințată, fiecare să răspundă în felul său problemelor cu care s-a confruntat, fiecare să fie multiplicatorul credinței creștine în sufletul celorlalți.

Sfânta Euharistie: viață în Hristos

Sfânta Euharistie este una dintre temele importante ale părinților capadocieni. Tratată direct ori tangențial – de multe ori în legătură cu taina preoției – ea este abordată la modul foarte realist, din perspective diferite, dar de fiecare dată accentuând: 1. realitatea Trupului și a Sângelui Mântuitorului; 2. atitudinea credinciosului față de Euharistie; 3. efectele împărtășirii și împlinirea duhovnicească generată de ea. Aceste trei aspecte ale realității euharistice vor fi urmărite în continuare, mai ales din perspectivă morală.

². Îi unesc multe pe Sfinții Trei Ierarhi: proveneau din familii ilustre, au urmat școlile bune ale timpului, au activat cu mare răspundere în scaune ierarhice importante din Orientul creștin, au luptat din răspuțeri pentru conturarea și apărarea învățăturii creștine – e adevărat: fără formulări teologice excepționale, dar cu limpeziri doctrinare și lingvistice necesare. Îi și deosebesc multe: dacă Sfântul Vasile cel Mare se folosește copios de cultura profană și îi oferă tânărului de atunci, ca și celui de acum, un program de studiu al literaturii elene, și dacă raportul dintre creștinism și elenism atinge în persoana și opera Sfântul Grigore Teologul maxima apropiere, Sfântul Ioan Gură de Aur – pe lângă faptul că nu a studiat decât la Antiohia Siriei, și nu la Beryth sau Atena – a avut o mai mică prețuire pentru cultura păgână, a folosit-o mai puțin, ceea ce însă l-a făcut să critice mai direct caracterul de castă al acesteia și lipsa ei de pragmatism

Dacă toți cei trei părinți capadocieni se referă la Taina Euharistiei, în mod firesc ei nu fac aceasta în mod egal. Remarcăm, apoi, că Sfântul Ioan Gură de Aur a fost supranumit, în Occident (de către G. Bardy), „doctor euharistiae”, datorită profunzimii ideilor referitoare la Trupul și Sângele Domnului, a diversității perspectivelor de abordare și a numărului mare de locuri în care tratează subiectul. Este și motivul pentru care cele mai multe referințe și citate din textul de față sunt preluate din lucrările sale.

1. Realitatea Sfintei Euharistii

Dragostea lui Dumnezeu pentru creația Sa se împlinește prin întruparea Fiului, Care – din iubire pentru om – Se oferă pe Sine ca jertfă și moare pe cruce. Efectele jertfei sunt destinate tuturor oamenilor și se răsfrâng asupra celor care doresc să se împărtășească din mântuire – rodul suprem și final al ei. Hristos îi oferă fiecărei persoane șansa de a accede la efectele acestei jertfe care este permanentizată în Euharistie: „Aceasta să faceți spre pomenirea Mea” (1 Co 11, 24)³; „de câte ori veți mânca pâinea aceasta și veți bea paharul acesta, moartea Domnului o vestiți până când El va veni.” (1 Co 11, 26). Iubirea lui Dumnezeu pentru om se dovedește în modul cel mai concret cu putință: pe cruce. Cât de mult valorează omul pentru Dumnezeu? Sfântul Vasile cel Mare răspunde: „Prețul omului este sângele lui Hristos”⁴; sau: „Dar ce lucru atât de mare poate găsi omul ca să-l dea pentru răscumpărarea sufletului lui? S-a găsit, însă, ceva egal în valoare cu toți oamenii, care a fost dat preț de răscumpărare pentru sufletul nostru: sfântul și prea cinstitul sînge al Domnului nostru Iisus Hristos, care s-a vărsat pentru noi toți.”⁵ Valoarea omului nu poate fi comparată, așadar, cu nimic altceva decât cu însăși viața lui Hristos, Omul-Dumnezeu care Se jertfește. Jertfă care ne este dătătoare de viață; moarte care ne aduce înviere: „Astfel de sărbătoare sărbătorești astăzi, cu un astfel de ospăț te ospătezi, cu ospățul de naștere al Aceluia Care S-a născut din pricina ta și cu ospățul de înmormântare al Aceluia Care a pătimit din pricina ta. Astfel este pentru tine taina Paștelui”⁶. De aceea viața duhovnicească a omului se întemeiază pe Euharistie: „Dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi” (In 6, 53). Iar această realitate este valabilă chiar și pentru viața trupească. Așadar, prin împărtășirea euharistică – un act personal, subiectiv –, omul are acces la mântuirea obiectivă adusă de Hristos prin cruce.

³. Referințele scripturistice din prezenta lucrare se fac la ediția Bartolomeu Valeriu Anania.

⁴ Sf. Vasile cel Mare, „Omilie la Psalmul 61”, în *Scrieri*, vol. 1 (PSB 17), trad. rom. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 334.

⁵ Idem, „Omilie la Psalmul 48”, în *Scrieri*, vol. 1, ed. cit., p. 314.

⁶ Sf. Grigore de Nazianz, „Cuvântare la Sfintele Paști (1)”, în vol. *Opere dogmatice*, trad. rom. Gheorghe Tilea, Editura Herald, București, 2002, p. 82.

Sfânta Euharistie permanentizează jertfa de pe cruce. Ea ne aduce mereu aproape actul răscumpărător al lui Hristos. Același sfânt Vasile cel Mare scrie: „Te-ai îndurat de noi, când ai dat pe Unul-Născut al Tău jertfă de ispășire pentru păcatele noastre, ca să găsim în sângele Lui răscumpărarea. N-am fi cunoscut binefacerile pe care ni le-ai făcut, dacă nu ne-ai fi adăpat cu *vinul umilinței*”⁷. Jertfa este tocmai actul suprem de iubire: „Într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul său Cel Unul-Născut L-a dat...” (In 3, 16). Euharistia ne oferă un realism profund: jertfa nesângeroasă face *trimitere directă* la jertfa sângeroasă; ceea ce s-a petrecut pe Golgota se petrece și pe masa Sfintelor Altare: „Credeți, dar, că și acum este Cina cea de Taină la care Domnul a mâncat. Întru nimic nu se deosebește aceea de aceasta. Pe aceasta n-o săvârșește un om, iar pe cealaltă Hristos, ci El o săvârșește și pe aceasta și pe aceea. Când îl vezi pe preot că îți dă trupul și sângele Lui nu socoti că preotul face aceasta, ci că mâna lui Hristos se întinde spre tine.”⁸

Sfânta Euharistie este o adevărată împărtășire de har, așa cum se întâmplă și în cazul celorlalte Sfinte Taine, dar ea este mai mult decât atât: prin ea ajungem chiar la izvorul harului – Hristos Domnul. Sfinții trei ierarhi subliniază faptul că, prin împărtășire, omul se naște și crește pentru cer, puterea divină a Trupului și a Sângelui Domnului îl pătrunde și face să renască în el viața care a fost lipsită de strălucire datorită păcatului. Euharistia e numită „leac mântuitor al rănilor noastre, bogăție neîmpuținată, pricinuitoare a împărăției cerurilor”⁹. Astfel, ea este hrana de care creștinii au nevoie pentru a renaște duhovnicește, pentru a spori în viața duhovnicească, pentru a crește în Hristos, iar pentru aceasta Domnul nu ne oferă altceva decât tocmai trup și sânge, adică materia din care și suntem făcuți. Ne hrănim cu trup și sânge, deci cu ceea ce suntem, dar totuși Trupul și Sângele cu care ne împărtășim fiind ale Lui, încărcate de dumnezeire, transformă materia noastră, deoarece cele divine se unesc cu cele materiale iar Cerul intră în amestec cu pământul – plămada trupului nostru: „Sfintele Taine intră în ființa trupului”¹⁰. Și, în mod paradoxal, Trupul și Sângele Lui sunt luate dintru ale noastre: „trebuia ca prin trupul omenesc, luat asupra-Și de Dumnezeu, să se sfințească omul”¹¹.

⁷ Idem, „Omilie la Psalmul 59”, în *Scrieri*, vol. 1, ed.cit., p. 328 (s.n.).

⁸ Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia la Matei” 50, 2, în vol. *Scrieri*, 3, (PSB 23) trad. rom. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 582.

⁹ Idem, „Cuvânt la ziua Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care era necunoscută atunci, dar a fost făcută cunoscută cu puțini ani înainte, de către unii care au venit din Apus și au vestit-o”, 7, în vol. *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, trad. rom. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002, pp. 21-22.

¹⁰ Idem, *Omiliile despre pocăință*, 9, trad. rom. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 178.

¹¹ Sf. Grigore de Nazianz, „Cuvântare la Sfintele Paști (1)”, în vol. *Opere dogmatice*, ed. cit., p. 83.

Dar Hristos, Cel care S-a întrupat și Care S-a jertfit, este Binele desăvârșit și, astfel, binele a devenit o realitate concretă, pe care creștinul o poate urma. Euharistia sporește în noi puterea binelui. Viața lui Hristos devine un model desăvârșit, pe care omul o poate urma, pentru a se împărtăși de ea. Și Hristos nu instituie o relație rece și distantă cu cei care vor să Îi urmeze, ci o adevărată unire: „Eu sunt vița; voi, mlădițele. Cel ce rămâne întru Mine și Eu întru el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic” (In 15, 5). Împărtășirea cu trupul și sângele Domnului instituie o legătură profundă între Hristos și credincios, până acolo încât omul se transformă: „Gândește-te la ce fel de masă iei parte! Ne hrănim și ne unim cu Acela de care îngerii se cutremură văzându-L, pe care nici nu îndrăznesc să-L privească fără frică din pricina străfulgerării Lui; *ajungem trup și sânge al lui Hristos*”.¹²

Toți sfinții părinți accentuează caracterul comunitar al Sfintei Euharistii, care se săvârșește mereu într-un cadru liturgic, cu participarea tuturor celor care doresc aceasta. Mai întâi există o comuniune a celor care se împărtășesc cu Hristos-Domnul, iar apoi comuniunea tuturor celor care se împărtășesc. Sfântul Ioan Gură de Aur se exprimă astfel: „Devenim un singur trup cu Hristos”¹³. Iar în altă parte: „După cum pâinea fiind alcătuită din multe boabe de grâu este unită într-un singur întreg, fără să se vadă undeva boabele de grâu – deși ele ființează – , astfel și noi ne unim unii cu alții și cu Hristos”¹⁴. Unirea aceasta se realizează în modul cel mai concret în Sfânta Euharistie, căci viața duhovnicească și personalitatea morală a creștinului se dezvoltă numai în unire strânsă cu Hristos. El „S-a făcut Biserica nu ca să fim împărțiți..., ci pentru ca cei împărțiți să devenim uniți”, „fiindcă pentru toți a fost frânt și a devenit trup pentru toți deopotrivă”.¹⁵ Euharistia devine mediu și condiție pentru comunicarea în Duhul dintre oameni și Hristos și, apoi, între ei înșiși. De aceea, Sfântul Ioan continuă: „Dacă toți ne împărtășim din Același și cu toții devenim aceeași, atunci de ce nu arătăm aceeași dragoste și nu ne facem una și în aceasta?”¹⁶. După ce ne-am împărtășit, despărțirea noastră unii de alții pare să fie mai importantă decât comuniunea în dragoste, rămânând pe mai departe individualizați și preocupați de propriile probleme și preocupări. În ce măsură acceptăm, la modul real, să ne schimbăm prin împărtășire?

¹² Idem, „Omilii la Matei” 82, 4, în vol. *Scrieri*, vol. 3, ed. cit., p. 935 (s.n.).

¹³ Idem, *Cateheze maritale*, trad. rom. Marcel Hancheș, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2004, p. 95

¹⁴ . Idem, *Comentariile sau tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni*, omilia 24, trad. rom. Theodosie Athanasie, ediție revizuită de Constantin Făgețean, Editura Sophia-Editura Cartea Ortodoxă, București, 2005, pp. 250-251.

¹⁵ *Ibidem*, omilia 27, pp. 285, 287.

¹⁶ *Ibidem*, omilia 24, p. 251.

Trupul și Sângele lui Hristos reprezintă, în viziunea Părinților, o adevărată valoare, pe care – conștientizând-o – înțelegem cu adevărat sensul profund al lor. Astfel, datorită acestor daruri, „putem nădăjdui bunurile cerești, viața nemuritoare, familiaritatea [petrecerea împreună] cu Hristos”.¹⁷

2. Atitudinea față de Euharistie

Pentru a ajunge la realizarea unirii euharistice cu Hristos, este însă nevoie de vrednicie. Sfinții Părinți atrag atenția cu privire la grija deosebită față de apropierea de Trupul și Sângele Mântuitorului¹⁸. Iar atenția aceasta ar trebui să fie făcută, firesc, de orice conștiință creștină. Părinții capadocieni recomandă creștinilor, pe de o parte, și preoților, pe de alta, curățirea și pregătirea pentru ca numai cei care au conștiința curată să se apropie de Sfânta Masă: „Să auzim, dar, preoți și credincioși, de ce am fost învredniciți! Să auzim și să ne cutremurăm! Ne-a dat să ne săturăm cu sfântul Lui trup! S-a dat pe El însuși jertfă! Ce cuvânt de apărare mai avem când, fiind hrăniți așa, păcătuim atâta? Când mâncând Mielul, suntem lupi! Când fiind hrăniți cu Oaia, răpim ca leii!”¹⁹

Sunt binecunoscute atitudinile sfinților trei ierarhi față de hirotonia lor întru preot sau episcop. Se socoteau întru totul nevrednici de apropierea lor de cele Sfinte, dar și de faptul că, acceptând hirotonirea, ar fi trebuit să le împărtășească pe cele Sfinte altora. Cu privire la responsabilitatea preoților, Sfântul Ioan se exprimă astfel: „Să împărțiți aceste daruri cu multă băgare de seamă. Nu mică vă va fi osânda, dacă îngăduiți să se împărtășească de la această masă cineva pe care îl știți cu vreun păcat. Sângele lui Hristos din mâinile voastre se va cere.”²⁰ Iar cu privire la îndrumarea credincioșilor de către preot, Sf. Grigore Teologul scrie: „Nu văd ce știință trebuie să aibă acest om [preotul, *n.n.*] și în ce puteri sufletești să se încreadă, ca să îndrăznească să ia această dregătorie. Că mie mi se pare că preoția, arta de a-l conduce pe om, ... este arta artelor și știința științelor.”²¹

În teologie, se afirmă, în general, existența a două teandrisme: *teandrismul haric* – pregătirea prin har pentru apropierea de Euharistie și *teandrismul euharistic* – împărtășirea efectivă cu Trupul și Sângele lui Hristos.

¹⁷ *Ibidem*, p. 254.

¹⁸ Evr 10, 29: „Cu cât mai aspră credeți voi că va fi pedeapsa meritată de cel ce L-a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu și L-a nesocotit [*s.n.*] sângele testamentului prin care s-a sfințit, și a batjocorit Duhul harului?” La termenul „L-a nesocotit”, varianta Bartolomeu Valeriu Anania a *Bibliei* introduce nota: „Înțelesul complet: *l-a socotit ca pe ceva comun, obișnuit, de rând*; i-a ignorat sau tăgăduit sfințenia; *l-a profanat prin desconsiderare* [*s.n.*]”.

¹⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, „Omiliile la Matei” 50, 3, în vol. *Scrieri*, 3, ed. cit., p. 583.

²⁰ *Ibidem*, 82, 6, p. 936.

²¹ Sf. Grigore din Nazianz, „Cuvânt de apărare pentru fuga în Pont sau Despre preoție”, 16, în vol. Sf. Ioan Guă de Aur, Sf. Grigore din Nazianz și Sf. Efreim Sirul, *Despre preoție*, trad. rom. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 167.

Pregătirea pentru împărtășire, adică aplicarea teandrismului haric, este cel mai greu examen pentru conștiința umană, înainte de judecata lui Dumnezeu. În acest sens, este binecunoscută comparația făcută între potirul de aur și sufletul de plumb: „să nu socotim că ne este de ajuns spre mântuire dacă facem ca dar aceste sfinte mese un potir de aur bătut în pietre scumpe, dezbrăcând pe văduvă și orfani. Dacă vrei să cinstești jertfa, adu-ți sufletul pentru care Hristos S-a jertfit. Sufletul fă-ți-l de aur. Care ți-e câștigul dacă sufletul ți-e mai rău decât plumbul și lutul, iar potirul dăruit, de aur?”²²

Pe de o parte conștientizarea stării de păcat, pocăința și îndreptarea, pe de alta dorința omului de a se apropia totuși de El într-o stare de cât mai mare vrednicie, sunt aspecte care duc la curajul omului de a se împărtăși. „Spune Pavel: «Fiecare să se cerceteze pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar». Nu-ți spune să descoperi tuturor rana, nu te pune să te învinuiești în sobor de oameni, nu-ți cere să chemi în jur martori ai păcatelor tale, ci înlăuntru, în conștiința ta, fără să fie nimeni de față, afară de Dumnezeu, care le vede pe toate, judecă-te, cercetează-ți păcatele, treci prin fața minții toată viața ta și du-ți păcatele în fața Scaunului de Judecată. Depărtează-ți greșelile, și așa, cu conștiința curată, apropie-te de Sfânta Masă și împărtășește-te cu Sfânta Jertfă.”²³ Tot legat de vrednicie, dar cu privire la deasa sau rara împărtășire, Sfântul Ioan se pronunță astfel: „cel care nu se știe cu nici un păcat pe cuget trebuie să se împărtășească în fiecare zi cu Sfintele Taine; tot astfel, cel încurcat în păcate și nepocăit nu trebuie să se apropie de Sfânta Împărtășanie nici la sărbătoare.”²⁴

3. Efectele împărtășirii și împlinirea duhovnicească generată de ea

Primirea Trupului și a Sângelui Domnului, pătrunderea trupului și sângelui omului de sfințenie și îndumnezeire reprezintă una dintre marile taine de care omul se poate *împărtăși*, la care – în fapt – Dumnezeu îl face *părtaș*: pe de o parte Hristos pătrunde ființa omului, pe de alta aceasta se lasă în mod liber să fie pătrunsă; Hristos Se oferă pe Sine, omul se smerește și îl primește pe El.

Ca rezultat al împărtășirii, creșterea duhovnicească se realizează numai în funcție de efortul creștinului de a conlucra cu harul primit prin împărtășire. Iar pe calea sporirii interioare există două aspecte care par să fie distincte: 1. de purificare a răului, de îndepărtare a păcatului și a patimii; 2. de creștere în virtute. Se cade ca accentul să fie pus pe aspectul pozitiv al creșterii duhovnicești, pe creșterea în virtute, și nu – excesiv – pe cel negativ,

²² Sf. Ioan Gură de Aur, „Omiliile la Matei”, 50, 3, în vol. *Scrieri*, 3, ed. cit., p. 583.

²³ Idem, *Omiliile despre pocăință*, 6, ed. cit., p. 118.

²⁴ Idem, „Cuvântări împotriva anomeilor”, 6, în vol. *Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei*, trad. rom. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007, p. 103.

purificarea. Harul divin lucrează și în timpul pregătirii omului pentru împărțire, dar conlucrarea ființei noastre cu harul se face mai ales după aceasta, datorită puterii noi pe care omul o primește: „Înainte de împărțire pentru a fi vrednic să Îl primească, iar după împărțire pentru ca să nu se arate nevrednic de sfintele pe care le-a primit”.²⁵ Euharistia este și semn de dragoste: „Cei ce iubesc cu dragoste omenească își arată aceasta prin bani sau haine sau moșii; niciodată însă nu și-a arătat cineva dragostea prin sânge”.²⁶

Iar deoarece din unirea omului cu Dumnezeu prin împărțire este nevoie să se simtă că izvorăște buna înțelegere dintre oameni, liniștea și pacea interioară, ca și cea socială, Sfântul Ioan Gură de Aur vorbește despre Euharistie ca *cină a păcii*: „Jerfa aceasta a fost așezată pentru păstrarea păcii tale cu fratele tău, iar dacă tu nu mergi pe calea păcii, zadarnic mai ieși parte la jertfă, fiindcă zadarnică ți se face fapta aceasta... Pentru aceasta a coborât din cer Fiul lui Dumnezeu, ca să împace natura noastră cu Domnul ei... Pentru aceasta te numește pe tine Fiul lui Dumnezeu făcător de pace [«fericiți făcătorii de pace...»]; pentru aceasta, în vremea jertfei El nu va face pomenirea nici unei alte învățături, fără numai a aceleia a împăcării cu fratele, arătând că lucrul acesta este mai mare decât toate celelalte.”²⁷

Realitatea darurilor euharistice, faptul că prin ele Însuși Hristos Se dăruiește oamenilor, lumii, creației întregi, unirea cu cerul pe care o realizăm prin Trup și Sânge, participarea prin har, îndumnezeirea care devine astfel posibilă, toate ne îndreptățesc să dăm slavă, să laudăm și să ne bucurăm împreună cu Sfântul Ioan: „Când deci, o, creștine, Dumnezeul tău ți-a zis: «Acesta este Trupul Meu...», bucură-te de o bucurie atât de delicioasă, îmbogățește-te cu o atât de imensă binefacere, îmbată-te de o atât de suavă dulceață. Nu mai zice: Oh! Cât aș vrea să-L văd, să-L ating, să respir par-fumurile Lui divine”.²⁸

Există și un aspect misionar al Euharistiei. Tot Sfântul Ioan Gură de Aur afirmă nu doar că omul care se împărțese se naște pentru cer, ci și că, astfel, Hristos Se naște în ființa celui care primește Trup și Sânge: „Uită-te, te rog, S-a născut din ființa noastră”²⁹. Afirmăția e și mai tulburătoare, dacă avem conștiința faptului că împărțirea cu Trupul și Sângele Domnului ține numai de libertatea omului. Asumându-și actul în mod cât mai conștient și liber, penitentul decide – condiționat de primirii dezlegării din partea duhovnicului – cu privire la împărțirea sa, deci și cu privire la prezența lui Hristos în lume,

²⁵ Idem, *Comentariile sau tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni*, omilia 27, ed. cit., p. 289.

²⁶ Ibidem, omilia 24, pp. 250.

²⁷ Idem, *De proditiōne Judae*, I, 6, PG vol. 49, col. 381, apud Gheorghe Tilea, „Evlavia euharistică după Sfântul Ioan Gură de Aur”, în *Studii Teologice* 9 (1957), nr. 9-10, p. 641.

²⁸ Idem, *Bogățiile oratorice*, trad. rom. Gheorghe Băbuț, Editura Pelerinul Român, 2002, p. 199; cf. *Lumina Sfințelor Scripturi. Antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. 1, antologie de Liviu Petcu, Anestis, f.l., 2008, p. 719.

²⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, „Omiliile la Matei”, 82, 4, în vol. *Scrieri*, 3, ed. cit., p. 935.

prin el și datorită lui. Unirea la nivel maxim prin împărtășire nu este, așadar, doar o responsabilitate care se referă – poate egoist, câteodată – numai la îndumnezeirea noastră, ci și una prin care se realizează venirea și revenirea lui Hristos în lume. Pregătindu-și conștiința pentru primirea lui Hristos-Trup și Sânge, trăind o viață mai înaltă care să îl facă vrednic – atât de mult cât e cu putință – de unirea prin har cu Dumnezeu, creștinul se pregătește ca, tot prin har, să i-L aducă lumii pe Hristos; în lumea lui, a celui care se împărtășește, dar și în lumea tuturor celorlalți pe care el îi va întâlni, cel puțin într-o anumită perioadă de timp.

Ucenicul lui Hristos are și responsabilitatea de a-L face prezent în lume pe Maestrul său, de a deveni misionarul Lui nu prin ascundere, ci prin descoperire: „Du-te și spune cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu” (Lc 8, 39).

Este și misiunea pe care Sfinții Trei Ierarhi și-au asumat-o, transmițând-o până la noi.

Iar noi?